

Sankce EU, lidská důstojnost a případ Hüseyina Doğru: Juridická analýza (rozšířená)

V současné Evropské unii se cílené sankce staly stále ústřednějším nástrojem preventivního vládnutí. Navrženy k boji proti terorismu, proliferaci, kybernetickým operacím a hybridním hrozbám, jsou tyto opatření formálně administrativní a preventivní, nikoli trestní. Jejich praktické dopady však mohou přibližovat – a někdy překračovat – dopady trestních sankcí.

Případ Hüseyina Doğru, německého novináře, který byl údajně po delší dobu schopen přistupovat k finančním prostředkům dostatečným k zajištění jídla a základních potřeb pro svou rodinu až po svém zařazení do sankčního režimu EU, ilustruje hluboké napětí uvnitř evropského právního řádu. Ústavní závazek Unie k **lidské důstojnosti, proporcionalitě a efektivní soudní ochraně** koexistuje s regulačními mechanismy schopnými produkovat těžkou socioekonomickou izolaci.

II. Historie a regulační kontext případu

Hüseyin Doğru, berlínský novinář turecko-kurdského původu, založil anglicky psanou platformu *red.media*, spojenou s AFA Medya. Médium se údajně zaměřovalo na antikoloniální a levicové perspektivy a poskytovalo rozsáhlé pokrytí propalestinských demonstrací a konfliktu v Gaze, často kritizující německé a unijní politické postoje.

Dne 20. května 2025 Rada Evropské unie zařadila Doğru a jeho mediální outlet do sankčního rámce zaměřeného na hybridní hrozby a destabilizaci. Zařazení odůvodnilo údajnou účastí na aktivitách manipulace informacemi spojených s ruskými strategickými zájmy.

Klíčové body:

- zařazení bylo **administrativní, nikoli trestní**;
- žádná obžaloba, odsouzení ani kontradiktorní důkazní řízení nepředcházelo restriktivním opatřením.

Následky zahrnovaly:

- komplexní zmrazení majetku;
- cestovní omezení a odevzdání dokladů;
- zákaz poskytování ekonomických zdrojů;
- nepřímé dopady na finanční přístup členů rodiny.

Žádosti o přezkoumání byly zamítnuty v září 2025. Řízení o zrušení stále probíhá před Soudním dvorem Evropské unie. Domácí soudní spory zesílily poté, co banky odmítly uvol-

nit prostředky povolené pro životní minimum, což vyvrcholilo zamítnutím nouzové pomoci frankfurtským okresním soudem v březnu 2026.

III. Právní povaha cílených sankcí EU: Preventivní opatření s kvazi-trestními dopady

Cílené sankce EU zaujímají nejednoznačnou doktrinní pozici.

Formálně jsou:

- **preventivními administrativními opatřeními**
- zaměřenými na narušení sítí a vlivových operací
- odůvodněnými kompetencemi v oblasti vnějších vztahů a bezpečnosti.

Substantivně však mohou generovat:

- dlouhodobou finanční exkluzi;
- reputační stigma;
- omezení mobility a profesní činnosti;
- závislost na administrativní diskreci pro zdroje přežití.

Tuto dvojí povahu uznala judikatura Soudního dvora Evropské unie, zejména v přelomovém případě *Kadi v Council*, který potvrdil, že **i sankce motivované bezpečnostními důvody zůstávají předmětem plného přezkumu z hlediska proporcionality a souladu se základními právy.**

Preventivní charakter sankcí neodstraňuje jejich schopnost hluboce zasahovat do:

- vlastnických práv,
- soukromého a rodinného života,
- svobody projevu,
- záruk minimálního živobytí.

Doktrinní výzva proto spočívá v tom, aby **preventivní racionalita nezatemnila ústavní odpovědnost.**

IV. Primát práva EU a role národních soudů

Zdůvodnění frankfurtského soudu se zdá odrážet restriktivní interpretaci primátu práva EU odvozenou z případů jako *Costa v ENEL* a *Simmenthal*. Tato rozhodnutí skutečně stanovují, že národní právo musí ustoupit přímo použitelným unijním opatřením.

Primát však působí **v ústavním ekosystému, který zahrnuje záruky základních práv zakotvené v právu EU samotném.**

Národní soudy proto mají několik povinností:

1. **Výklad konformní se základními právy** Musí vykládat sankční nařízení — včetně humanitárních výjimek — ve světle Charty EU.
2. **Proporcionální přezkum prováděcích opatření** Bankovní postupy a administrativní rozhodnutí o vymáhání zůstávají přezkoumatelné.
3. **Mechanismus předběžné otázky** Pokud je výklad nebo platnost nejistá, musí soudy zapojit Soudní dvůr Evropské unie namísto toho, aby sankce považovaly za normativně absolutní.

Klíčovým problémem proto není binární konflikt mezi primátem a důstojností, ale **rozsah interpretačního prostoru uvnitř práva EU samotného**.

V. Humanitární výjimky a test proporcionality

Sankční režimy EU obvykle obsahují výjimky umožňující přístup k prostředkům nezbytným pro:

- jídlo,
- nájem,
- lékařskou péči,
- právní výdaje.

Účinnost těchto ochran musí být posuzována pomocí klasického unijního rámce proporcionality.

1. Legitimní cíl

Boj proti hybridním hrozbám a manipulaci informacemi představuje uznávaný cíl vnější činnosti EU.

2. Vhodnost

Finanční omezení mohou věrohodně snížit schopnost financovat destabilizační aktivity.

3. Nezbytnost

Vzniká kritická otázka:

Je komplexní bankovní exkluze nezbytná tam, kde orgány povolily příspěvky na životní minimum?

Pokud existují méně restriktivní alternativy — jako monitorované účty nebo dozorované mechanismy výplaty — nemusí být nezbytnost splněna.

4. Proporcionalita stricto sensu

Tam, kde vymáhání hrozí uvrhnout jednotlivce a závislé děti do nouze, se rovnováha mezi bezpečnostními cíli a lidskou důstojností stává ústavně akutní.

Selhání při operacionalizaci humanitárních výjimek může proto proměnit formálně cílené sankce v **de facto nástroje socioekonomické exkluze**.

VI. Německé ústavní záruky a judikatura minimálního živobytí

Základní zákon Německa zakotvuje:

- nedotknutelnost lidské důstojnosti (čl. 1 GG),
- obecnou svobodu (čl. 2 GG),
- ochranu vlastnictví (čl. 14 GG),
- princip sociálního státu (čl. 20 GG).

Německá ústavní judikatura uznává **povinnost státu zajistit podmínky pro důstojnou minimální existenci**.

Přestože sankce vycházejí z práva EU, jejich provádění národními orgány a finančními institucemi musí zůstat kompatibilní s těmito ústavními standardy. Tam, kde prováděcí postupy hrozí prodlouženou deprivací základních statků, mohou vzniknout otázky **ústavní proporcionality a nepřímé odpovědnosti státu**.

VII. Charta EU a závazky podle Úmluvy

Charta EU zaručuje:

- důstojnost,
- rodinný život,
- svobodu projevu,
- vlastnictví,
- efektivní právní ochranu.

Paralelní ochrany existují podle Evropské úmluvy o lidských právech, vykládané Evropským soudem pro lidská práva.

Judikatura Úmluvy stále více uznává **pozitivní povinnosti** vyžadující od států, aby zabránily podmínkám těžké materiální deprivace, pokud jsou takové podmínky přičitatelné státnímu jednání nebo regulačnímu rámci.

Problém tedy není pouze v tom, zda jsou sankce v principu zákonné, ale zda **jejich praktické vymáhání respektuje minimální humanitární prahy**.

VIII. Vedlejší dopady a ochlazování občanské solidarity

Jedním z nejvýraznějších aspektů případu Doğru je právní riziko, kterému čelí třetí osoby poskytující humanitární pomoc.

Podle německého práva provádějícího sankce může poskytnutí materiální podpory zařazeným osobám představovat trestný čin. Toto riziko se potenciálně vztahuje na:

- nákup potravin,
- dětské potřeby,
- pomoc s bydlením.

I při absenci aktivních stíhání může regulační prostředí generovat **ochlazující efekt** na neformální síť solidarity.

Z perspektivy lidských práv tak sankce mohou restrukturalizovat **právní rizikový prostor občanské společnosti**, rozšiřující odstrašení za hranice zařazeného jednotlivce.

Tento jev lze konceptualizovat jako:

vedlejší dopad na základní práva — kde preventivní opatření nepřímo omezují výkon solidarity, sdružování a humanitární činnosti.

Takové dopady vyvolávají složité otázky ohledně proporcionality a demokratické legitimacy.

IX. Předběžná ochrana a možnost opatření podle pravidla 39

Pravidlo 39 Jednacího řádu soudu umožňuje Evropskému soudu pro lidská práva indikovat předběžná opatření, pokud hrozí bezprostřední riziko nenapravitelné újmy.

Přestože se tradičně aplikuje v případech deportace nebo naléhavé lékařské péče, vyvíjející se judikatura naznačuje, že **těžká humanitární deprivace spojená se státním jednáním** může rovněž dosáhnout požadovaného prahu.

Soud však uplatňuje vysoký standard naléhavosti a důkazní jasnosti. Úspěšné žádosti by pravděpodobně vyžadovaly:

- podrobnou dokumentaci deprivace,
- důkaz neefektivnosti domácích opravných prostředků,
- prokázání rizika pro závislé děti.

Předběžná úleva by potenciálně mohla vyžadovat od národních orgánů, aby **zajistily efektivní přístup k povoleným prostředkům na životní minimum** do doby konečného rozhodnutí.

X. Humanitární externalismus a vnitřní věrohodnost normativní moci EU

Evropská unie se globálně profiluje jako přední humanitární aktér, financující reakce na hlad, vysídlení a ozbrojené konflikty. Tato vnější humanitární angažovanost tvoří součást identity Unie jako normativní mocnosti.

Případy, kdy zařazené osoby a jejich rodiny čelí prodloužené finanční deprivaci na území EU, však mohou vytvářet pocit nesouladu.

Článek 7 SFEU vyžaduje koherenci mezi politikami Unie. Pokud humanitární ochrany existují v sankční legislativě, ale selhávají v praxi, vznikají otázky ohledně:

- legitimních očekávání,
- proporcionality,
- systémové věrohodnosti závazků k základním právům.

Paradox není pouze rétorický. Týká se **vnitřní udržitelnosti legitimacy EU**.

Právní řád, který zdůrazňuje důstojnost navenek, musí prokázat operační schopnost zabránit humanitárním krizím ve vlastní jurisdikci.

XI. Bankovní compliance, nadměrné vymáhání a potenciální odpovědnost

Finanční instituce působí pod silnými incentivy vyhnout se porušení sankcí, které mohou nést těžké regulační pokuty. Toto prostředí podporuje **nadměrnou compliance**, včetně blanketového odmítání zpracovávat povolené transakce.

Zda by mohla vzniknout odpovědnost, závisí na:

- jasnosti administrativního povolení,
- standardech nedbalosti podle národního občanského práva,
- kauzálním vztahu mezi odmítnutím a prokázanou újmou.

Přestože právní odpovědnost bank zůstává komplexní, soudy mohou stále více přezkoumávat, zda **postupy vyhýbání se riziku podkopávají účinnost humanitárních výjimek**.

XII. Vyhlídky na soudní nápravu

Zůstává více cest právní nápravy:

- odvolací řízení u německých soudů;
- ústavní stížnost před Spolkovým ústavním soudem;
- řízení o zrušení před Soudním dvorem Evropské unie;
- potenciální žádost k Evropskému soudu pro lidská práva.

Pokud budou porušení prokázána, nápravy by mohly zahrnovat:

- odškodnění podle doktrín odpovědnosti státu,
- zrušení zařazení,
- předběžné humanitární záruky,
- náhrady podle článku 41 EÚLP.

Soudní vyjasnění může rovněž formovat budoucí design sankcí definováním **minimálních operačních standardů pro humanitární ochrany**.

XIII. Závěr: Bezpečnostní governance a primát lidské důstojnosti

Případ Doğru osvětluje strukturální napětí v moderním evropském vládnutí. Preventivní sankční režimy se snaží chránit demokratické systémy před skrytou destabilizací. Když jsou však prováděny rigidně nebo bez efektivního humanitárního zmírnění, mohou produkovat podmínky blížící se život ohrožující deprivaci.

Výzvou pro evropské soudy proto není demontáž sankční politiky, ale **artikulace principiálních limitů zajišťujících, že preventivní bezpečnostní opatření zůstanou ukotvena v ústavním humanismu**.

Koneckonců, věrohodnost evropského právního řádu závisí na jeho schopnosti sladit strategickou odolnost se základním příslibem, že **lidská důstojnost není podmíněná — ani v dobách geopolitické konfrontace**